



# EEN BEHOEFTE. DE VENUS VAN RENANCOURT, 23.000 BP.

**Opgegraven in 2018.** Copyright. Klaas Geertsma, november 2021.

De Venus van Renancourt is de meest recente ontdekking van een 'vrouwetje' uit de jong paleolithische traditie van het 'Gravettien' (28.000 – 21.000 voor heden). Het uit kalksteen gesneden sculptuurtje werd ontdekt tijdens de opgraving van de vindplaats Renancourt nabij Amiens in het departement Somme in Noord Frankrijk. Het idooltje werd 23.000 jaar geleden ter plaatse gemaakt. Het werd aangetroffen tussen duizenden gebroken fragmenten van andere kunstvoorwerpen, wat er op wijst dat de vindplaats mogelijk deels een atelier was voor het vervaardigen van kunstzinnige objecten. De nomaden van Renancourt leefden op de steppe tussen mammoeten, paarden, wolharige neushoorns en rendieren. De opgravingen op deze rijke prehistorische nederzetting geven ook waardevolle informatie over de Gravettien cultuur, die zich in Europa ontwikkelde tussen 28.000 en 22.000 jaar geleden. De opgegraven pijlpunten zijn bewijzen van jacht-activiteiten, het slachtgereedschap bestond uit klingmessen en schrapers.



De opgraving in 2018



Er werden vele vuursteen artefacten opgegraven.



Maar ook gebroken delen van kunstwerkjes, waaronder de Venus van Renancourt.



Nadat de venus was opgegraven konden de gebroken delen aaneengepast worden.

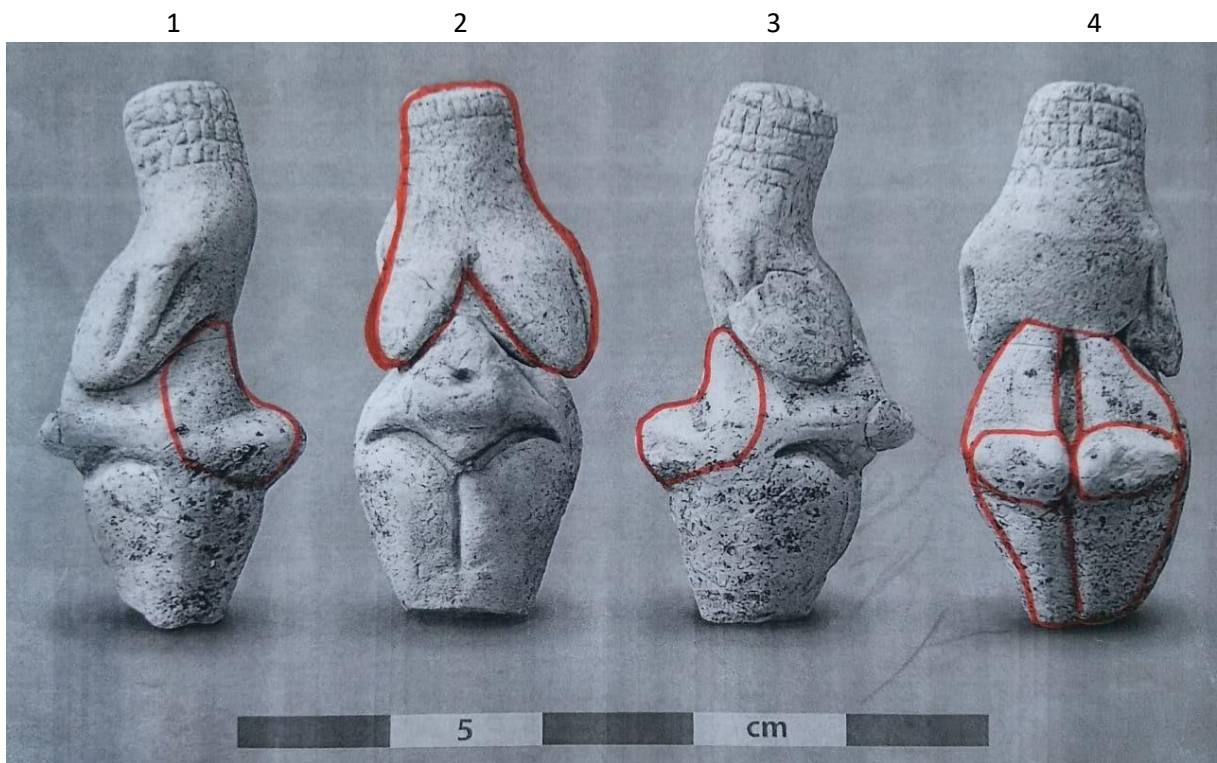
De Venus de Renancourt past perfect in het rijtje van de enkele tientallen Venusfiguurtjes die we kennen uit het Gravettien, die terug gevonden zijn van de Pyreneeën tot in Siberië. De cultuur van het Gravettien lijkt daarom geheerst te hebben over een enorm gebied. De 'vrouwtjes' die we kennen zijn veelal verschillend van vormgeving en daarom kan er niet gesproken worden van een eenheid in denken binnen deze lange cultuurperiode. Het enige wat we kunnen zeggen is dat ze vrouwenidooltjes maakten en dat ze o.a. jaagden op mammoeten, wolharige neushoorns, paarden en rendieren. In deze verhandeling zijn de laatste twee van belang, en dan vooral zal het gaan om het rendier.

De Venus van Renancourt is maar vier centimeter groot en is de compleetste van vijftien andere figuurtjes die ook op de vindplaats werden aangetroffen. De meeste van deze figuurtjes, gesneden uit kalksteen, zijn door bevriezing verbrijzeld. Wonder boven wonder ontsnapte de Venus van Renancourt aan dit vernietigende proces. In Frankrijk werden vóór de vondst van Renancourt een stuk of vijftien 'vrouwtjes' genoteerd, vooral in het zuidwesten van het land. Met de opgravingen in de Somme is dit aantal in vijf jaar tijd verdubbeld. De verschillende fragmenten van Renancourt worden bewaard, in de hoop "later andere beeldjes te kunnen reconstrueren", zegt Pascal Depaepe, regionaal wetenschappelijk directeur bij INRAP.

Wat is er te zien? Een naakte vrouw? Meer niet?

Jawel, even geconcentreerd kijken en dan is dit vrouwtje heel wat anders.

Zij is namelijk samengesteld uit de hoof van een rendier. Vooraanzicht, zijaanzicht en loopvlak-onderkant van de hoof zijn zodanig verwerkt dat het duidelijk is dat de intentie van de maker 'een vrouwtje was'. De eigenschappen van de hoof zijn met rood omrand. 1: zijaanzicht, 2: vooraanzicht, 3: zijaanzicht, 4: loopvlak, onderkant.



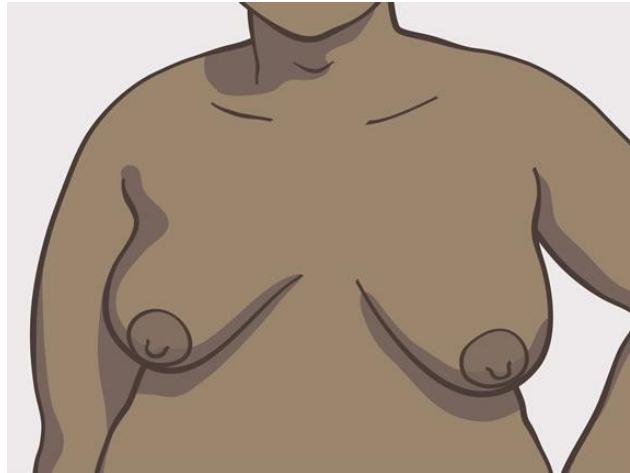
## TWEE VREEMDE DELEN



Twee vormen die, wanneer vrij gezet, lijken op de hoof van een rendier, voorkant en onderkant. Het rendier heeft een karakteristiek hoefstelsel, aangepast aan de toendra bedekt met sneeuw. De hoof is gespleten en de twee delen staan wijd uiteen.

Dit voorkomt het wegzakken in sneeuw.

De kunstenaar-ziener zag het, de ver uiteenstaande twee delen van de hoof van het rendier leken op borsten, daar kon hij wat mee, de overeenkomst was frappant. Althans in zijn optiek. Hij ontwikkelde het concept nodig voor een venusidooltje, hij begon met de voorkant.



Onder Links: dit zou de voorkant worden van het venusidooltje wat hij zou gaan maken.  
Maar dan vertaald in snijwerk van kalksteen.

Rechts: het zou een idooltje worden met stevige borsten, een moedertype. Hoe ging hij dat doen?



De vertaling van de voorkant van de hoof plus een stuk van de poot vormde hij met enig stilleerwerk tot de voorkant van het idooltje, een menselijk hoofd achtte hij niet wenselijk, het ging hem om de algemene lichamelijke kenmerken van de vrouw. Rechts het resultaat.

Nu de rugkant nog, met het 'achterwerk'.

Ook dat had hij gezien in de onderkant van dezelfde tweedelige hoof, in het loopvlak.

Hij had het idooltje eigenlijk al zo vaak in gedachten voor zich gezien na de slacht van een rendier.

Wanneer twee poten van het dier naast elkaar lagen was ze daar, tenminste hij zag haar.

Met wat stilering en een slag gedraaid maakte hij een fraai achterwerk.



Voor de venus een slag gedraaid, de hakken worden nu de biluitstulpingen



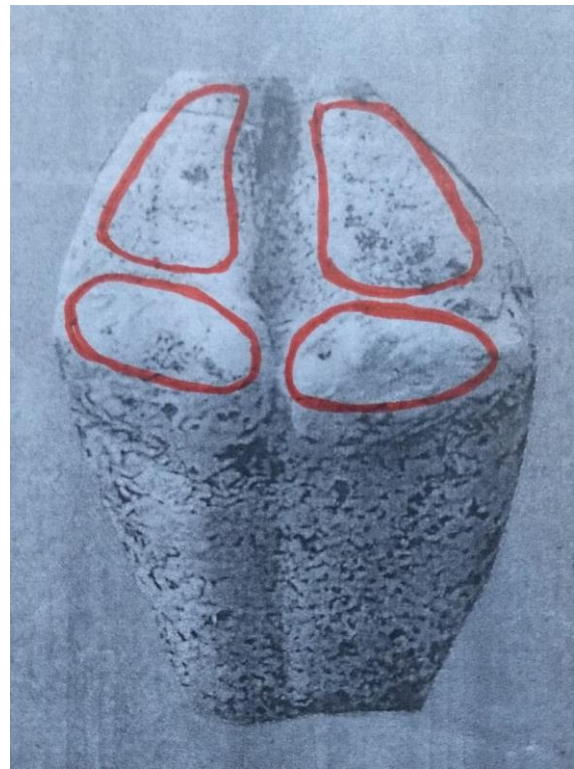
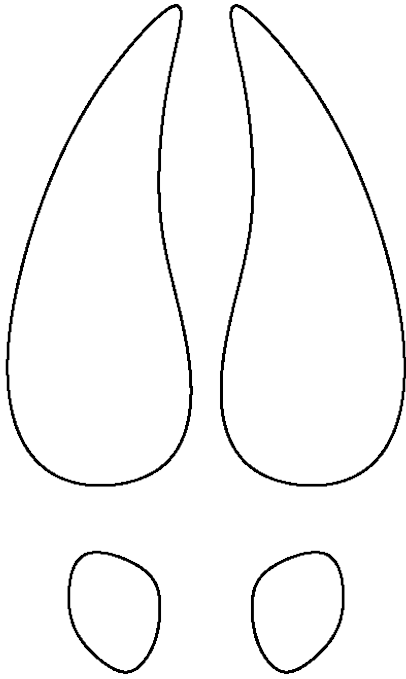
Het rendier heeft een karakteristieke hoefafdruk bestaande uit vier delen die los van elkaar staan.

De bilpartij overgaande in de rug van de venus laat duidelijk twee uitstulpingen zien. Dit zijn de billen van de venus.

Het geheel van dit deel van de venus bestaat uit een vorm die doormidden gedeeld lijkt. Er is duidelijk een naad te zien die van boven naar beneden loopt.

Onder links: dit is een lijntekening van de afdruk van een rendierhoef in de sneeuw. De hoof is niet alleen in de lengte gespleten, maar ook is zichtbaar dat er twee losse 'hakken' zichtbaar zijn.

Onder rechts: deze karakteristiek van de rendierhoef heeft de maker na enig stilerwerk, aan het venusidooltje toegevoegd. Hier rood omlijnd. Het werd het onderste deel van de rug overgaande in de bilpartij en de bovenbenen. Onderbenen achtte hij niet wenselijk, omdat dit afbreuk zou doen aan het menselijke aspect van het geheel.



Afdruk rendierhoef in sneeuw. Vier losse delen.

Dezelfde vier losse delen van het venusidooltje.



Links: een rendierhoef van de zijkant gezien. Dit is wat de maker zag en verwerkte in zijn idooltje.

Rechts: zijaanzicht van de venus. Rood omrand is het onderste deel van de rug, overgaande in de uitstulpende bilspier. De vorm komt sterk overeen met dat van de rendierhoef in zijaanzicht.



Dit is wat hij maakte, een venus gedestilleerd uit een rendierhoef. De kop en poten van het rendier liet hij weg, het moest immers een mensachtige worden. Hij had secuur die delen geselecteerd die hij daarvoor nodig achtte. Hij voegde de hoefdelen toe aan het type van een echte menselijke zwangere vrouw met dikke buik en brede heupen. Ze werd in 2018 opgegraven op de site Renancourt, nabij Amiens in Noord-Frankrijk. Het idooltje wordt beschouwd als een van de mooiste tot nu toe gevonden uit het Gravettien van zo'n 28.000 tot 20.000 voor heden. Het is maar een klein 'vrouwetje', ze past in de palm van een hand.

De mensen van Renancourt waren nomaden. Ze jaagden naast rendieren ook op paarden en daarnaast nog op veel kleinwild. Interessant is dat er eerder op dezelfde site nog een ander vrouwen sculptuurtje werd opgegraven waarvan de stilleringen overeenkomen met dat van de vrouwenfiguurtjes die het paard als voorbeeld hebben. Ik ga daar later nog uitgebreid aandacht aan besteden. Het rendiervrouwetje en het paardenvrouwetje zijn niet de enige kunstwerkjes van Renancourt. Er werd een hele reeks artistieke creaties opgegraven, alle gesneden uit kalksteen. Het gaat in bijna alle gevallen om vrouwenfiguurtjes. Kalksteen is vrij zacht, de meesten zijn dan ook gebroken en kwamen als brokstukken tevoorschijn.





Het tweede idooltje, het paardenvrouwtje, geen hoofd geen armen en geen benen.

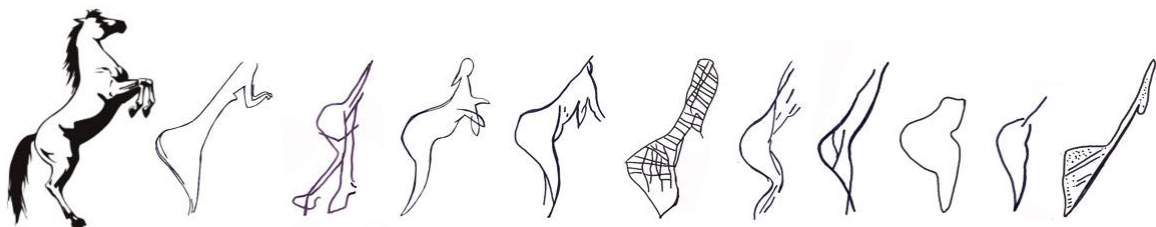


Les Combarelles



Steigerend paard.

De ruglijn van de venus van Renancourt komt vrijwel volledig overeen met die van de andere paardenvrouwtjes.



Paardenvrouwtjes van verschillende vindplaatsen. Voor meer info en vergelijkingen klik:  
<https://www.apanarcho.nl/paardenjagersgodin/paardenjagersgodin.html>